

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 241/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Krnáčom, Námestie SNP 70/36, Zvolen, proti uzneseniu Okresného súdu Trnava č. k. 30T/15/2015 z 28. februára 2019 a uzneseniu Okresného súdu Trnava č. k. 30T/15/2015 zo 14. februára 2020 vo výroku II a III takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. augusta 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uzneseniami Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v rozsahu uvedenom v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby boli napadnuté uznesenia zrušené, vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie a aby jej bola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľka pri dopravnej nehode 18. januára 2013 utrpela početné poranenia. V trestnom konaní následne vedenom proti obvinenej vodičke motorového vozidla si uplatnila nárok na náhradu škody. V priebehu trestného konania bola suma sťažovateľkou požadovanej náhrady škody čiastočne uspokojená poisťovňou, na základe čoho rozsah požadovanej náhrady škody sťažovateľka upravila. Rozsudkom okresného súdu v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave

bola obžalovaná uznaná vinnou z prečinu ublíženia na zdraví podľa § 157 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona, pričom sťažovateľka ako poškodená osoba bola s jej nárokom na náhradu škody odkázaná na civilný proces. Sťažovateľka si prostredníctvom svojho splnomocnenca písomným podaním z 10. septembra 2018 uplatnila nárok náhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 3 141,83 eur.

3. Uznesením vyššej súdnej úradníčky č. k. 30T/15/2015-461 z 30. januára 2019 okresný súd podľa § 557 ods. 2 Trestného poriadku nepriznal sťažovateľke náhradu trov vzniknutých pribratím splnomocnenca. Ako poškodená bola totiž so svojím nárokom odkázaná na civilný proces. Okrem toho „škoda, ktorá poškodenej vznikla, je v príčinnej súvislosti so spáchaním trestného činu“, avšak „odsúdená minimálne spoluzavinila následok kvalifikovaný ako ťažká ujma na zdraví poškodeného, nakoľko znalec pripustil možnosť vzniku zranenia poškodenej nárazom hlavy alebo ruku poškodenej do čelného skla motorového vozidla... v dôsledku nedostatočne napnutého pásu alebo v čase zrážky poškodená nebola vôbec pripútaná“. Napokon okresný súd v označenom uznesení odkázal na stanovisko poisťovne, podľa ktorého časť spôsobenej škody vyhodnotená ako dôvodná bola uhradená z povinného zmluvného poistenia a ostatné položky boli vyhodnotené ako nedôvodné a na posúdenie ich dôvodnosti by bolo potrebné vykonať dokazovanie presahujúce rámec trestného konania.

4. Proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky podala sťažovateľka sťažnosť podľa Trestného poriadku.

5. Okresný súd uznesením č. k. 30T/15/2015-476 z 28. februára 2019 opravil znenie záhlavia uznesenia z 30. januára 2019 tak, že správne označenie osoby oprávnenej rozhodovať je „vyššou súdnou úradníčkou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]“. Aj proti tomuto oprávnenému uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť podľa Trestného poriadku.

6. Okresný súd uznesením č. k. 30T/15/2015 zo 14. februára 2020 o oboch sťažnostiach sťažovateľky rozhodol tak, že podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku uznesenie vyššej súdnej úradníčky z 30. januára 2019 zrušil (výrok I), návrh poškodenej sťažovateľky na nahradenie trov potrebných na účelné uplatnenie jej nároku v trestnom konaní vrátane trov vzniknutých pribratím splnomocnenca zamietol (výrok II) a sťažnosť sťažovateľky podanú proti uzneseniu z 28. februára 2019 zamietol (výrok III).

7. Podľa okresného súdu na plnenie poskytnuté poisťovňou nemalo prebiehajúce trestné konanie žiadny relevantný význam. Ďalej dôvodil, že využitie práva pribrať si splnomocnenca, následky na zdraví poškodenej ako znak skutkovej podstaty trestného činu ani postoj odsúdenej k trestnej činnosti nepredstavujú okolnosti odôvodňujúce uplatnenie § 557 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého súd môže podľa okolností prípadu rozhodnúť na návrh poškodeného o tom, že odsúdenému ukladá povinnosť nahradiť poškodenému celé trovy alebo ich časť, ktoré súvisia s účasťou poškodeného v trestnom konaní, a to aj v prípade, ak poškodenému nebol priznaný nárok na náhradu škody ani sčasti. Napokon uviedol, že sťažovateľka „si uplatnila nárok na náhradu trov vzniknutých zvoleným splnomocnencom aj za úkony, ktoré boli vykonané po poistnom plnení, čím poškodená odporuje svojim predchádzajúcim tvrdeniam, že tieto náklady boli vynaložené dôvodne“. Na základe toho konštatoval nedôvodnosť sťažnosti sťažovateľky v časti smerujúcej voči uzneseniu z 30. januára 2019, avšak toto uznesenie zrušil a vo veci podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku rozhodol sám „len z formálneho nedostatku, keďže vo výroku uznesenia absentoval § 558 ods. 1 Trestného poriadku“.

8. K sťažovateľkinej sťažnosti v časti smerujúcej voči uzneseniu z 28. februára 2019 okresný súd uviedol, že napadnuté uznesenie bolo podpísané vyššou súdnou úradníčkou. Preto, ak v záhlaví toho istého uznesenia bol uvedený samosudca ako osoba konajúca a rozhodujúca za okresný súd, potom „*zákonný postup na opravu takejto chyby v písaní je práve vydanie napadnutého opravného uznesenia. Oprávnenie vyššieho súdneho úradníka na vydanie tohto opravného uznesenia vyplýva z § 558 ods. 1 Trestného poriadku*“.

III.

Argumentácia sťažovateľky

9. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu malo podľa sťažovateľky dôjsť pre «*nedostatočné, nejasné (neurčité), nepreskúmateľné a protirečivé odôvodnenie nepriznania náhrady trov konania... Okresný súd odôvodnenie namietaných rozhodnutí založil iba na paušálnych a všeobecných tvrdeniach o „absencii výroku o priznaní nároku na náhradu škody, resp. absencii okolností prípadu“ bez toho, aby tieto tvrdenia náležitým spôsobom bližšie ozrejmil, kvalifikovane zdôvodnil a poskytol k nim relevantné, požadované a preskúmateľné vysvetlenie.*».

10. Sťažovateľka tiež namieta, že zamietnutie jej návrhu a nároku samosudca založil na odlišných skutkových a právnych argumentoch v porovnaní s dôvodmi vyššej súdnej úradníčky. Napadnuté uznesenie zo 14. februára 2020 preto vykazuje znaky prekvapivého a nepredvídateľného rozhodnutia, založeného na iných právnych záveroch v porovnaní s rozhodnutím vyššej súdnej úradníčky. Dochádza tým k narušeniu dvojinstančnosti súdneho konania.

11. Namietané porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu má spočívať „*najmä v tom, že sťažovateľkou vynaložené náklady za úkony právnej služby vykonané splnomocnencom v trestnom konaní, nemuseli vzniknúť, nebyť trestného činu spáchaného odsúdenou a s tým spojeného trestného konania, pričom tieto náklady musí znášať sťažovateľka zo svojho majetku, čím objektívne dochádza k zmenšeniu jeho rozsahu*“.

12. Vo vzťahu k uzneseniu z 28. februára 2019 sťažovateľka okresnému súdu vytyka, že hoci jej sťažnosť proti predmetnému opravnému uzneseniu zamietol, opravované uznesenie z 30. januára 2019 zrušil, v dôsledku čoho „*bol založený stav znamenajúci, že pôvodné (primárne) uznesenie súdneho úradníka posudzujúce návrh a nárok poškodenej na náhradu trov konania titulom právneho zastúpenia splnomocnencom bolo zrušené, ale opravné uznesenie bezprostredne nadväzujúce na pôvodné, zrušené uznesenie, ponechal v platnosti, hoci toto rozhodnutie stratilo opodstatnenie a podklad. Ani takto vytvoreným právnym stavom sa sťažovateľke nedostalo súdnej ochrany predpokladanej čl. 46 ods. 1 ústavy.*“.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému uzneseniu z 28. februára 2019:

13. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o ústavných sťažnostiach je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny

mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (porovnaj m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013, III. ÚS 358/2020, III. ÚS 403/2020, III. ÚS 415/2020).

14. Proti uzneseniu z 28. februára 2019 bola sťažovateľka oprávnená podať sťažnosť podľa Trestného poriadku. Toto svoje právo aj využila a okresný súd o jej sťažnosti meritórne rozhodol. V tejto časti preto ústavný súd odmietol jej ústavnú sťažnosť pre nedostatok svojej právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

IV.2. K napadnutému uzneseniu zo 14. februára 2020 vo výrokoch II a III:

15. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

16. Ku kritizovanej nedostatočnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu ústavný súd uvádza, že sťažovateľka v sťažnosti podanej podľa Trestného poriadku proti uzneseniu z 30. januára 2019 predniesla viacero námietok, na ktoré okresný súd v napadnutom uznesení reagoval síce stručne, ale podľa názoru ústavného súdu výstižne. Svojimi vysvetleniami totiž dostatočne objasnil vlastný prístup k interpretácii a uplatneniu § 557 ods. 2 Trestného poriadku. Jeho hlavnou myšlienkou bolo dôsledné zacielenie použitia § 557 ods. 2 Trestného poriadku na špecifiká prejednávanej a rozhodovanej veci, ktoré zároveň nerozširuje druhovo zameranú aplikovateľnosť pojmu „okolnosti prípadu“ tak, že by ňou prakticky dochádzalo k dopĺňaniu vôle zákonodarcu v miere, ktorá by okresný súd stavala do jemu neprináležiacej pozície normotvorcu. Takto okresný súd odmietol sťažnostné argumenty o postoji odsúdenej k jej protiprávnemu konaniu a k sťažovateľke, ako aj o povahe zdravotných následkov spáchaného trestného činu, ktoré tvoria súčasť jeho skutkovej podstaty. Námietka nedostatočnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu je preto nedôvodná.

17. Ani sťažovateľkou tvrdenú prekvapivosť dôvodov napadnutého uznesenia okresného súdu atakujúcu požiadavku predvídateľnosti súdnych rozhodnutí nepovažoval ústavný súd v okolnostiach veci za spôsobilú viesť k prijatiu ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

18. Sťažnosť podľa Trestného poriadku predstavuje prostriedok nápravy, ktorý nie je porovnateľný s „klasickým“ odvolaním. Už len samostatné postavenie oboch inštitútov v systematike Trestného poriadku dokazuje zámer zákonodarcu odlíšiť ich procesnú povahu, a tým aj požiadavky kladené na konanie o nich. Preto na konanie o sťažnosti nemožno bez ďalšieho aplikovať všetky tie procesné požiadavky tvoriace obsah základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ktorých splnenie si vyžaduje rozhodovanie o odvolaní. Týka sa to napríklad aj požiadavky dvojinstančnosti, ktorá je myšlienkovým vyvrcholením sťažovateľkinej argumentácie stavajúcej na prekvapivosti napadnutého uznesenia. Devolutívny účinok sťažnosti podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka má totiž v Trestnom poriadku špecifickú podobu vyjadrenú v § 190 ods. 2 písm. c), podľa ktorého vec na rozhodnutie o sťažnosti predkladá vyšší súdny

úradník predsedovi senátu, ktorý má pri tomto rozhodovaní postavenie nadriadeného orgánu a ktorým sa zároveň podľa § 10 ods. 6 Trestného poriadku rozumie aj samosudca.

19. Adresne k namietanej prekvapivosti ústavný súd uvádza, že napadnuté uznesenie je, čo sa týka výroku, totožné s uznesením vyššej súdnej úradníčky, ktoré bolo na základe sťažnosti sťažovateľky preskúmané. V tejto rovine preto o prekvapivosti napadnutého uznesenia nemožno uvažovať. Pokiaľ ide o jeho dôvody, je potrebné zdôrazniť, že Trestný poriadok nadriadenému orgánu pri rozhodovaní o sťažnosti nepredpisuje viazanosť dôvodmi sťažnosti. Aplikovateľné procesné právo teda *a priori* nevyklučovalo, aby nadriadený orgán (samosudca) popri vyhodnotení sťažnostných námietok ako nedôvodných zároveň prihliadol aj na nedostatky preskúmaného uznesenia, ktoré sťažovateľka v sťažnosti podanej podľa Trestného poriadku nenamietla a o ktorých ani nemusí mať vedomosť.

20. Z hľadiska základného práva na súdnu ochranu i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je podstatnou skutočnosť, že okresný súd sa v napadnutom uznesení vysporiadal s relevantnými dôvodmi prednesenými sťažovateľkou v sťažnosti podanej podľa Trestného poriadku, vyhodnotil ich ako vecne nedôvodné, k zrušeniu uznesenia vyššej súdnej úradníčky pristúpil „*len z formálneho nedostatku, keďže vo výroku uznesenia absentoval § 558 ods. 1 Trestného poriadku*“, a o uplatnenom nároku sťažovateľky meritórne rozhodol. Pritom aj z formálneho hľadiska postupoval v súlade s § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, pretože sťažnosť sťažovateľky nezamietol, napadnuté uznesenie vyššej súdnej úradníčky zrušil a vo veci rozhodol sám. Z uvedených dôvodov je ústavná sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivé súdne konanie zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

21. K identickému záveru ústavný súd dospel aj pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia základného práva vlastniť majetok i práva na pokojné užívanie majetku. Majetkové záťaže spočívajúce v nákladoch trov právnych služieb poskytnutých splnomocnencom boli na sťažovateľku napadnutým uznesením uložené v súlade so zákonnou reguláciou obsiahnutou v § 557 ods. 2 Trestného poriadku. Nárok na náhradu trov poškodeného v trestnom konaní má totiž akcesorickú povahu k hmotnoprávnemu nároku na náhradu škody, ktorého uplatnenie v trestnom konaní nie je podmienkou pre jeho uplatnenie v civilnom sporovom konaní. Preto ak dôjde k uplatneniu nároku poškodeného v konaní trestnom, ktorého primárny predmet netvorí právo na náhradu škody, ale trestná zodpovednosť obvineného, potom poškodený musí rátať s podstatne širším diskrečným priestorom trestného súdu pri rozhodovaní o trovách vzniknutých v dôsledku uplatnenia nároku na náhradu škody v adhéznom konaní. Uvedená diskrečia je vyjadrená okrem iného aj v § 557 ods. 2 Trestného poriadku. Aj v tejto časti je ústavná sťažnosť sťažovateľky zjavne neopodstatnená.

22. Keďže ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť ako celok, stratilo opodstatnenie zaoberať sa ďalšími návrhmi prednesenými sťažovateľkou v sťažnostnom petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2022

Peter Straka
predseda senátu